

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Roberti Tvrneri Devonii Oratoris Et Philosophi
Ingolstadiensis Panegyrici Dvo**

Turner, Robert

Ingolstadii, Anno M. DC. IX.

De cruce seu Christi paßione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69598](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69598)

tem non extimescamus. annuit (Audit.) è cælo pius Pontifex, vt si sequamini vitam, consequamini mortem. Dixi.

ORATIO QVARTA

HABITA INGOLSTADII.

SI coram aliis dicerem (Ingolstadienses), quàm qui sunt virtutis doctrinæq; germani Antisthetes: si alio tempore dicerem, quàm quo omnia inuitant omnes potius ad lachrymas, quàm lætitiã; denique si de alia re dicerem, quàm quæ est summæ utilitatîs, extremi doloris: id agerem, vt artûs quadam voluptate vestras aures animosq; titillarem, suauissimèque delinirem: verùm cum vos ñ estis, qui virtutem potius queritis, quàm aucupium artûs, cum tempus illud sit, quod voluptatûs illecebra sine scelere non possit contaminari, denique cum crux, de qua dicturus sum, artûs modum ita superet, vt eius magnitudinem eloquentiæ cancellis si quis conetur circumscribere, insaniat potius, quàm dicat: expectabitîs à me hodie potius rem mysteriûs plenam, quàm dictionem exordij reliquæq; artûs ornamentis perpolitam. satis exordij est, satis narrationis, satis artûs, quòd id vnum dico, me de cruce dicturum, atq; ita dicturum, vt in nullo ordine videatis ordinem, in nulla arte ametis artem. nam

e de

de cruce si quis loquatur Bonauentura, si quis Thomas, viri maximæ eruditionis, eloquentiæ non multæ; eos crux, partus quasi quidam mysteriorum, ac miraculorum parens, ita afflat spiritu, ita inscit arte, vt quiuis è schola (qui florem potiùs spectet, quàm phrasin) Bonauenturæ & Thomæ, Demosthenem & Ciceronem facilè postponat. quare me dicentem de cruce sic velim attendatis, vt ordinem potiùs inspicatis crucis, quàm artis. quippe id erit filum, vt oratio neque prima sit de primo, neque vltima de vltimo mysterio, sed sine ordine cum cruce nunc absolvescat, nunc niteat, modò vincatur, modò vincat, hinc gaudeat, illinc mæreat, denique eam vbique habeat formam; quam obiiciet non tam ars commentanti, quàm contemplanti crux. audistis ordinem, videtis rem.

In cruce (Audit.) quicquid intelligo, quicquid video, intelligo mysteria, video miracula: vt quò magis queram, quòd inueniam, eò minus inueniam, quòd dicam, quero gloriam, inuenio miseriam; quero letitiam, inuenio dolorem; quero vitam, inuenio mortem; quero Deum, inuenio hominem. hem, quòd quero, non possum inuenire; seu potiùs quòd inuenio, nò possum dicere. nam cum crux sit vnum nescio quid mistum ex miseria, gloria; aptum ex letitia, dolore; factum ex vita, morte; cretum ex Deo, homine: ita hæc multa sunt vnum, & quodam potiùs diuinitatis, quàm rationis vinculo inter se copulata, vt ne co-

lestia

lestis quidem vis si dicat, dicendo possit assequi, vnde sit rerum aut tam variarum communia arcta, aut tam disidentium vtilitas certa. quicquid tamen sit de oratione mea, quæ pertenui texta filo in leuissimis nonnunquam rebus heret præpedita; quàm est miraculum magnum. miseriam habere gloriam, letitiam fluere ex dolore, vitam esse in morte, satorem animorum mori pro animis satis: tam est veritas certa, hos pugnantium quasi fluminum, seque mutuo excludentium fluctus, in vnum crucis trophæum, quasi Oceanum, confluxisse. patitur Christus, ex hoc dolor; patitur pro nobis, ex hoc letitia; patitur ad suam mortem, vt videatis hominem; patitur ad nostram vitam, vt ametis Deum; patitur in cruce, ecce miseriam; patitur vt resurgat, ecce gloriam. sed hoc ipsum, pati, nihil est, nisi quàm vehementer patiatur, hoc videamus. videte si est dolor, sicut dolor meus. magnus est dolor, quem capit Pater ex Filio peruerso; magnus, quem capit Filius, de Patre violato: hic tamen & ille dolor, leuissimi morsus instar habent, si conferantur cum eo, quem cepit in cruce Christus, pro Patris voluntate Filius, pro filiorum salute Pater. nam cum Deus Pater humanæ culpæ sceditatem, grauitatem, diuturnitatem; dolore summo, sanguine multo, omni pœna vellet lui, pleneq; expiari, Christus nec Filius in Deum Patrem plenam obedientiam, nec Pater in filios homines summam charitatem ostendisset; nisi quemadmodum crucem innocentissimæ morte ornauit, sic vitam grauisimo dolore onerasset.

quare cum Christus id ageret & pugnaret in tota vi-
 ta, vt Patri suo gloriam, ac hominibus sanitatem in-
 tegrè restitueret, hæc eius charitas ita creuit in cruce,
 vt ad hanc tam præclaram, tam constantem, tam pe-
 nitus insitam sententiam nullos putârit se subisse la-
 bores, nisi subiisset omnes. videte, si est dolor, sicut do-
 lor meus, cogitate non dico gaudium Pauli, paribu-
 lum Petri, lapides Stephani, cogitate, cogitate, non
 dico singulorum Martyrum singulas pœnas, sed om-
 nium omnes, & videte, videte, si est dolor, sicut dolor
 eius. nam quascunq; Martyres subierunt pœnas (subi-
 erunt maximi maximas) illas Deus aspersit quada-
 sua uitate cœlesti. vt planè dubitârim sæpè, maiôrne
 esset voluptas è cœlo ad illicitandum, quàm pœna in
 terra ad terrendum Martyrem. siquidem charitas
 Martyris etsi animaduertat potiùs, quem vult affi-
 qui, quàm per quos dolores eum debeat sequi: omni-
 potens tamen Deus, vt voluntatem voluntate, chari-
 tatem vincat charitate, Martyrum dolores ita sem-
 per lenit, ita nonnunquam tollit, vt si gaudium me-
 tiamur indolentia, cœlum voluptate, in pœna sit vo-
 luptas, in Martyrio cœlum. non loquor ad amplifica-
 tionem, loquor certa. nam Stephano inter medios la-
 pides cœli aperti, Agathæ in pœna dissectorum vber-
 rum Petrus Medicus, Cæciliæ in squallore carceris per-
 petua Angeli consuetudo, Petro in grauissimis vincu-
 lis Angelus liberans, reliquis Martyribus reliqui con-
 solationum quasi sales interliti faciunt facile, vt in
 Martyrio quis non tam fugiat pœnam, quàm conse-
 cetur

Etetur dulcedinem. at in Christi crucem ita omnes do-
 lores, nulla voluptatis permistione, redūdant, vt quic-
 quid videas, mortem videas. ad dolorem augendum
 plurimum facit, à quibus violaris. si violat inimicus,
 minus hac plaga ferit, quia expectata; si amicus vel
 fallat, vel irrideat, vel minuat, vel lædat, est quidem
 vulnus, quod mordeat. quid mordeat? est vulnus, quod
 interimat, quoniam qui amor deberet ali amore, is
 extinguitur maleficio, odij certissima semēte. at Chri-
 stum qui tollunt in crucem, si gentilis, esset non ma-
 gnum, est Iudæus populus electus; si Iudæus, esset feren-
 dum, est Iudas donatus Apostolatus; si Iudas, non esset
 grauis culpa, est Deus Pater aternus; si Pater tantum,
 esset minus dolendum, est Christus ipse sibi coniu-
 ctissimus. heu miserum, quid minutus sum in singu-
 lis? dolor est ab omnibus. coniuratio, coniuratio est,
 quantam nulla etas vidit, Iudæi & gentilis, Apostoli
 & inimici, Patris & Filij, cæli & terræ, contra mor-
 tem innocentissimi agni. singuli non perdunt, per-
 dunt omnes; Pater, ego percussi eum; Filius, animam
 meam pono pro ouibus meis; Iudæus dum clamat, cru-
 cifige, crucifige; gentilis, dum in Pilato damnat, quem
 non improbat, nullam causam mortis inuenio in eos
 terra, dum expetit salutem; cælum, dum expectat re-
 stitutionem. quanti doloris est; à Patre Filium, à Fi-
 lio seipsum, à Iudæis liberatorem, à gentilibus vindi-
 cem, à cælo Dominum, à terra procreatorem expeti
 ad pœnam, doloris quanti est? sed de reliquis omnibus

ut ferenda sint omnia, in se quid meruit Christus, ut
 ipse se configat? in se quid deliquit tantum, ut ipse se
 condemnet? voluit nostram culpam sua poena lui-
 summam summa; voluit nostram letitiam suo dolo-
 re piari, immodicam immodico. abnegavit seipsum,
 non quod debuit plenus peccati, sed quod voluit ple-
 nus charitatis: abnegavit seipsum, & cum dives esset,
 egenus factus est, & eo modo egenus, quo dives, id est,
 ut summè dives, quia Deus sine peccato vlllo, sic sum-
 mè egenus, quia homo pro peccatis omnibus. ô miseri-
 cordiam, ô dolorem, sed ad doloris gravitatem huc
 adde tenellam delicatulamq; carnem eius, qui pati-
 tur; adde iridentem mundum, pro quo patitur; adde
 fugientes Apostolos, quia patitur; adde stantem ma-
 trem ad crucem, dum patitur; adde omnia, adde sin-
 gula, in omnibus, in singulis, nisi singulorum homi-
 num omnes dolores videamus hîc non dico equatos,
 sed superatos; planè non videmus, quod aut loquitur
 crux, aut patitur Christus. quod tam verum est, ut
 Euangelista horum dolorum vmbrailem quandam
 speciem verbis cum vellet assequi, ostenderit potius
 quid vellet, quàm quid possit. cœpit (inquit) pauere,
 tædere, tristari, mœstus esse. si in horto tanta, tam
 multa, in cruce quot & quanta? cœpit pauere, non-
 ne satis fuit tædere? cœpit mœstus esse, nonne satis fuit
 tristari? cœpit pauere, tædere, tristari, mœstus esse.
 quid sibi vult hoc? conatur Spiritus sanctus dolores
 crucis loqui, sed verba non videtur posse legere, qui-
 bus

bus loquatur. dolores crucis (Auditores) sunt summi,
 superant notionem vocum; sicut infiniti, non possunt
 includi regionibus artis; sicut tanti, tanti, quanti,
 disrupta diuini pectoris compage, in velum, in solem,
 in lunam, in petras, in terram, in monumenta, in
 mortuos redundant. mortui enim exilientes, monu-
 menta aperta, terra tremula, petra disrupta, luna
 obducta eclipysi, sol tectus tenebris, velum scissum,
 quam Euangelista non potest concipere verbis vel
 Christi mœstitiã de scelere persequentium, vel suam
 mœstitiã de Christi morte, loquuntur commodè,
 aut veriùs testantur gratè. tota natura in Christi si-
 ue dolore dolet, siue languore languet. quidni dole-
 ret? quidni langueret? mori suum conditorem, & mo-
 ri pœna, quam mundus habuit, ignominiosissima;
 mori in cruce, quæ scandalum fuit Iudæis, stultitia
 gentibus. quanquam si penitiùs res introspectatur,
 quãta dissipatio, quasi dolor, naturas expertes ratio-
 nis consequeretur de morte sui conditoris; tanta leti-
 tia ad nos, qui ex humana natura creti sumus, per-
 manare debet, quòd mortuus est Christus, & mortuus
 in cruce. dolor nobis debet esse de pœna, letitia defru-
 ctu. nam de eius summa pœna, est, fuit, erit nobis in
 omnem aternitatem summus fructus. mors crucis no-
 bis attulit vitã, dolor letitiã, scandalum Euange-
 lÿ lucẽ, stultitia sapientiam. scandalum fuit Iudæis,
 stultitia gentibus, nobis autẽ per lumen fidei immen-
 sa sapientia. audiuius crucis malum, audite vno

verbo bonum, magnum secretum est crux. non est,
 quod apparet, malum: est, quod non apparet, bonum.
 hominibus, qui crucem sensibus definiunt, apparet
 stultitia, paupertas, amaritudo, imbecillitas; in ta-
 men, qui rem metiuntur fructu, est sapientia, thesau-
 rus, consolatio, fortitudo. atque ut ex vno capiatis re-
 liquorum quendam quasi gustum, nihil sanè videtur
 cruce aut infirmius esse, cum sit mors; aut vilius, cum
 sit ignominia nota. sed si inspicias non speciem, sed
 spem; non habitum, sed vim: inuenies in infirmitate
 fortitudinem, in vilitate splendorem, in morte vi-
 tam, in ignominia gloriam, in specie succum, in habi-
 tu sanguinem & nervos. non iucundior fuit Sarda-
 napalo lectus infertus Melitensi pluma, quam S. Lau-
 rentio craticula; non suauius aut liquidius fuit vn-
 guentum Helena, quam laminae ardentes Cecilia,
 quid minutus sum? collige carbones, eculeos, rotas, su-
 nes, cruces, quicquid denique tormentorum fuit ex-
 cogitatum à Satana, adhibitum à Tyranno, facile vi-
 debis Christi crucem aspersisse & carboni suauitatem,
 ut videatur pluma, & eculeo dulcedinem, ut videatur
 mel; & rota iucunditatem, ut videatur gramen; &
 funi gloriam, ut videatur diadema; & patibulo lati-
 tiam, ut videatur trophaum; & reliquis omnibus
 tormentis reliquas omnes voluptates, ut videantur
 caelestes crux videtur dura; est periucunda, roga Fran-
 ciscum, qui illi vitam tam asperam condierit illa
 suauitate, crucem respondebit, nisi taceat humili.

crux

crux videtur grauis, est leuis, roga Dominicum, quid illi vitam summis doloribus exercitam illeuerit tanta voluptate, crucem respondebit, nisi absorbeat ex-taticus. crux habuit omnes dolores, vt homo habeat nullos, aut certè minutos cœlesti quadam suauitate permistos. virtus eius in infirmitate perficitur (inquit Scriptura) & cornua, id est, latera crucis hinc inde extantia in manibus eius, ibi est abscondita fortitudo eius. quod certè tam est verum, vt singula illius mala nobis fuerint singula bona. hanc sententiam manantem è cœlo expressit Græcus Theologus tam eleganter, vt in verbis perinde agnoscat Nazianzenus, atq; in factis Deus. idcirco lignum (inquit) aduersus lignum, & manus aduersus manus, illa, in qua, fortiter extensa aduersus incontinenter extensa, illa clavis confixa atq; constricta aduersus remissas & solutas, illa orbis fines coniungentes aduersus eam manum, qua Adamum Paradiso exturbauit; idcirco sublimitas aduersus lapsum, & fel aduersus gustum, & spinea corona aduersus perniciosum imperium, & mors aduersus mortem, & tenebra propter lumen, & sepultura aduersus illum in mortem reditum, & resurrectio propter resurrectionem. quid Nazianzeni narro reliqua? quicquid ad nos fluxit boni, ex crucis infirmitate fluxit, Sacramentum ad medicinam, gratia ad fortitudinem, meritum ad salutem. ô fortitudinem, sed infirmitatis miram; ô potestatem, sed miserie nouam; ô vitam, sed mortis incredibilem. ô

mysterium, o miraculum. non possum (Audito.) per-
 gere, altitudo mysterij superat meae dictionis tenui-
 tatem. quanquam non est, cur pergam. satis enim
 expressi Christi partes in nostris sceleribus piandis, re-
 liquae sunt nostrae, vt hoc quicquid est beneficij, men-
 te recolamus, efficiamusq; agendo, ne hoc officium in
 homines plenum charitatis, Christo videatur efflu-
 xisse, & in terram excidisse. empti sumus pretio ma-
 gno, portemus & glorificemus Deum in corpore no-
 stro. empti sumus, a quo qui? a Deo hostes, pretio
 magno. quo? crucis infirmitate, seu potius infirmi-
 tatis fortitudine, pretio magno sumus empti sangui-
 nis innocentissimi. quem vult Deus ferre tanti bene-
 ficij fructum? vt portemus & glorificemus Deum in
 corpore nostro, vt corpus nostrum dedamus non con-
 stringendum libidinibus. sed crucis inurendum notis,
 non potest, non potest esse socius fructuum, nisi sit &
 passionum. Christus passus est pro nobis, relinquit
 exemplum, vt sequamur vestigia eius. nisi eius lachry-
 mas nostris lachrymis, eius poenam nostra poena, eius
 dolorem nostro dolore, eius crucem nostra cruce imi-
 temur; futurum nunquam erit, vt qui fluunt ex
 Christo misericordiae riuuli, in nos redundant. sed si
 non redundant, perimus Iesu. Quare te rogamus, sua-
 vissime Iesu, te rogamus per te, qui per crucem feci-
 sti vt deberemus, facias etiam vt possimus ferre omnes:
 illa illa extensa brachia complectantur nostram in-
 firmitatem, illi traiectiones pedes proterant nostram su-
 perbiam.

perbiam, ille tenellus sanguis, quem nulla vnquam labecula infecit, eluat nostras maculas; omnia tua, nostras vel sordes imbuant puritate, vel infirmitates sustentent robore: vt ex cruce tandem referamus vberrimos saluantesq; fructus, & tua gloria in nostra vita, & nostra salutis in tua morte. Dixi.

ROBERTI TURNERI

ORATIO QUINTA.

VID expectatis Patres? quid conuenistis adolescentes? quid animis & cogitationibus desixis haeritis singuli? an vt ego ex Rhetorum schola politulus in aures vestras orationis suauitate influam, an potius vt ex Theologorum castris robustulus in mentes vestras rationis firmitate irrepam? illud est expectationis vestrae, hoc huius loci, neutrum mearum virium. Sancta Maria, quae me vndiq; quasi faucibus premunt angustiae? nam quos ex altissimo Patris sinu vides huc conuenisse frequentes, id à me tacitis quibusdam cogitationibus elicere videntur, tuas vt laudes non solum lineamentis in umbrem, sed Rhetoricis etiam coloribus splendide illustrem. at cum nullus, vt ille omnium Oratorum & niteat ornamentis, & venustasibus affluat, minimam partem earum laudem, quas
bi de